

Campus Brussel
Warmoesberg 26 – 1000 Brussel
Tel. 02-608.49.34

STAGEHANDLEIDING
EDUCATIEVE BACHELOROPLEIDING VOOR LAGER ONDERWIJS
2de OPLEIDINGSFASE

CONCRETE AFSPRAKEN STAGE THEMATISCH WERKEN (2de, 3de, 4de lj.)

Bijlage bij de ECTS-fiche Praktijk: didactische stage 2
Academiejaar 2020-2021

Onderwijsgroep Professionele Opleidingen
Studiegebied Onderwijs

Overzicht stagedata

Datum	Praktijkdagen	Inhoud en/of afspraken
28 september 2020	Stage	- Leerkansen bespreken voor de komende stagedagen (co-teaching, persoonlijke leerdoelen realiseren, overleg, observatie, leerkansen thema...) - Stagehandleiding doornemen - Kinderen en klaswerking verkennen
5, 6 en 8 oktober 2020	Stage	- Lesopdrachten bespreken (oefenlessen en actieve stage) en thema bepalen ('Tijd' of 'zero waste') - Maximaal leren in co-teaching - Eén activiteit (oefenlessen) uitvoeren gelinkt aan leerkansen - Kinderen en klaswerking verkennen
9 oktober 2020	Impressie thema	
9 oktober 2020	Leergroep 1	
13 en 14 oktober 2020	Stage	- Brainstorm thema (50 min.) - Twee activiteiten (oefenlessen) uitvoeren gelinkt aan leerkansen - Maximaal leren in co-teaching - Stagerooster vastleggen waarin het thema zichtbaar is opgenomen - Vragen over lesonderwerpen bespreken. - Kinderen en klaswerking verkennen
16 oktober 2020	Samenwerktijd thema	
20 oktober 2020	Leergroep 2	
22 en 23 oktober 2020	Stage	- Twee activiteiten (oefenlessen) uitvoeren gelinkt aan leerkansen - Maximaal leren in co-teaching - Vragen over lesonderwerpen bespreken. - Kinderen en klaswerking verkennen
27 oktober 2020	Coaching thema	Themabegeleiders voorzien online coaching via Trello ivf verdiepen en verbreden.
Ten laatste op 30 oktober 2020	Stagerooster opladen op DBS en Toledo.	
10 november 2020	stagevoorbereiding	Studenten bespreken hun lesonderwerpen met vakdocenten.
17 november 2020	Stage	-Maximaal leren in co-teaching -Mentor en student bekijken samen de volledige stagemap en het thema, maken afspraken over aanpassingen die moeten gebeuren en wanneer

		deze opnieuw worden voorgelegd, materiaal,...
23 t/m 27 november 2020	Actieve stage	

Stagedagen: 5, 6, 8, 13, 14, 22 en 23 oktober

Tijdens de stagedagen die vooraf gaan aan de actieve stage staan de volgende focussen centraal:

- ✓ **Observeren:** kinderen observeren, gesprekjes voeren, ...
 - De student observeert de beginsituatie met aandacht voor interesses, leerprofiel en leerstatus van de leerlingen.
- ✓ **Maximaal leren in co-teaching**
 - Om opnieuw voldoende voeling te krijgen met de praktijk, de klaswerking en de leerlingen draaien de studenten actief mee in de klas. Mentor en student maken afspraken over de vormen van co-teaching die ingezet worden. Studenten kunnen ook vanuit hun leervragen/werkpunten voorstellen doen. De verschillende vormen van co-teaching vind je terug op de stagewebsite (<https://stage.odisee.be/onderwijs/balobrusseel/algemene-info>).
- ✓ **Oefenlessen:** studenten worden gestimuleerd om voldoende te oefenen.
 - In overleg met de mentor spreekt de student af welke activiteiten hij/zij zal voorbereiden en leiden (minstens 5 activiteiten die gespreid worden over de stagedagen). Studenten kiezen voor opdrachten die aansluiten bij hun leervragen.
 - Studenten kunnen in overleg gaan met vakdocenten over hun activiteiten. Eén les kan opgeladen worden in Toledo om feedback te ontvangen van de vakdocent. De student kiest vanuit zijn leervragen voor één bepaalde activiteit.
 - Alle studenten zullen een bezoek krijgen van een stagebegeleider op het moment dat ze een oefenles geven. De stagebegeleider stelt voor wanneer dat bezoek kan doorgaan. Op dat moment kunnen ook stagebegeleider en mentor in overleg gaan over de komende stage.
- ✓ **Thema:** inspiratie zoeken; brainstorm met de kinderen; leerkansen, schoolomgeving, interesses van kinderen verkennen.
 - Op 13 of 14 oktober organiseert de student een brainstorm met de leerlingen over het thema.

De beginsituatie-analyse, inspiratiemap voor het thema en oefenlessen worden opgeladen in het digitaal portfolio op Toledo.

Contactgegevens en algemene afspraken

- Contactgegevens uitwisselen (student, mentor en stagebegeleiders) zodat alle partijen met elkaar kunnen communiceren.
- Afspraken maken over de manier waarop en wanneer gecommuniceerd wordt over (oefen)lessen, lesideeën, enz. De mentor moet steeds vooraf het voorbereidend werk kunnen inkijken en feedback geven.

Stageplanning

Om de stage grondig voor te bereiden vragen we om zo snel mogelijk de concrete stageplanning met de student te bekijken.

- **Weekrooster** bekijken in functie van lesuren, pauzes, godsdienst en beweging en het **themawerk**.
- We vragen de student om tijdens de stageperiode minstens 3 halve dagen thematisch te werken (min. 8 lesuren van 50 minuten).
De bedoeling is dat de student daarbij zo veel mogelijk vakoverschrijdend werkt en dat er in het thema dus meerdere leergebieden aan bod komen (minimaal worden WO, muzische

lessen en taal geïntegreerd binnen het thema). Hiermee wordt rekening gehouden in het weekrooster. Op de hogeschool worden vooraf aan de studenten twee thema's voorgelegd en ook inhoudelijk verkend. De student bespreekt samen met de mentor de themakeuze.

- De oefenactiviteiten, co-teaching en de brainstorm over het thema worden besproken.
- Doorheen de stagedagen kunnen studenten nog meer ideeën voor hun thema verzamelen door te werken met o.a. een ideeënbuss, een muurkrant,... waar leerlingen vragen/interesses i.v.m. het thema kwijt kunnen.
- De mentor zorgt voor de lesopdrachten van de actieve stage en streeft ernaar deze zo snel mogelijk aan de student te bezorgen (ten laatste op 22 oktober) zodat de student voldoende tijd heeft om de stage grondig voor te bereiden, feedback te vragen en bij te sturen indien nodig. In de bijlage vind je een overzicht van inhouden en didactieken die reeds aan bod zijn gekomen in de opleiding.

Feedback

- De student bezorgt de mentor een mentorschriftje waarin de mentor feedback, tips, reacties... kan noteren en legt voor zichzelf een reflectieschriftje aan waarin hij/zij persoonlijke leerdoelen, observaties, reflecties doorheen de stage en een eindreflectie opneemt. Mentor en student kunnen in overleg kiezen voor een digitaal systeem.
- Korte mondelinge reflectiemomenten.

Stagedag: 17 november

- Alle bovenstaande afspraken gelden ook op 17 november.
- Mentor en student bekijken samen de volledige stagemap en het thema, maken afspraken over aanpassingen die moeten gebeuren en wanneer deze opnieuw worden voorgelegd, materiaal,...
- Indien de stage- en/of themamap niet in orde is, kan de mentor steeds contact opnemen met de stagecoördinator en/of stagebegeleiders. Een stage kan maar starten wanneer de student deze grondig heeft voorbereid.

Actieve stage, 23 t/m 27 november

Tijdens de actieve stage zijn de stage- en themamap steeds ter inzage aanwezig in de klas.

Elke student bepaalt een leervraag voor deze stage (een werkpunt of uitdaging die je meeneemt uit vorige stages) Deze werkt de student uit vooraan in zijn stagemap.

Feedback

- De student zorgt voor een mentorschriftje waarin de mentor feedback kan opnemen en een reflectieschriftje om eigen leervragen, observaties, reflecties,... bij te houden.
- Regelmatige reflectiemomenten inbouwen.
- De stagebegeleiders komen op stagebezoek en houden contact met de mentor. Indien een stagebezoek niet mogelijk zou zijn, organiseren de stagebegeleiders 2 momenten om met de mentor in overleg te gaan (tijdens en aan het einde van de stage).

Na de stage

- De student laadt de eerste lesdag na de stage per vakgebied (behalve WO) één lesvoorbereiding met bijhorende reflectie op Toledo op. In de reflectie komt de voorbereiding en de realisatie van de les aan bod. Belangrijk is ook weer te geven hoe je de les eventueel anders zou aanpakken.
Opmerking: we vragen de student origineel materiaal op te laden, niet dezelfde les aan verschillende lectoren te bezorgen, samenwerking met andere studenten steeds te vermelden.
- ✓ De student beoordeelt zichzelf aan de hand van de feedbackwijzer en laadt zijn reflectie op Toledo op ten laatste een week na de stage. De student houdt daarbij rekening met de focus en leerdoelen die hij voorop stelde.
- ✓ Na de stage stelt de student zijn thema voor in een vakoverschrijdend evaluatiemoment volgens de gemaakte afspraken (zie Toledo). Het draaiboek van thema + reflectie wordt bovendien integraal opgeladen op Toledo (vak Onderwijskunde 2.1).
- ✓ We vragen de mentor om na afloop van de stage het feedbackformulier in te vullen en met de student mee te geven of het te mailen naar de stagebegeleiders. Het feedbackformulier kan je terugvinden op de stagewebsite (<https://stage.odisee.be/onderwijs/balobrussel/fase-2/stage-thematisch-werken>)

Observatie-opdrachten

→ *Verkennen van de algemene beginsituatie:*

Leer de kinderen echt kennen:

Ga zoveel mogelijk met de kinderen in gesprek: tijdens de speeltijd, bij het verlaten van de klas, tijdens een busreis, bij een beeldactiviteit,... Neem je tijd, zet je naast een kind en stel vragen. Observeer kinderen wanneer ze aan het werk zijn: wat doen ze, hoe doen ze dit en waarom?

Leer hoe de klaswerking verloopt:

Observeer en noteer klasgewoontes en afspraken.

Neem je tijd om een gesprek te hebben met je klasmentor over de klaswerking en de wederzijdse verwachtingen bij de stage (Wat verwacht de mentor/ wat verwacht de hogeschool/ wat hoop jij te leren?). Vraag welk materiaal in de klas aanwezig is en je kan gebruiken tijdens de stage.

Leer de visie en de mogelijkheden van de school kennen:

Lees de pedagogische visie / onderwijsvisie op de website van de school voor je eerste stagedag.

Bekijk welke mogelijkheden de school en de omgeving bieden voor je lesgeven (buitenruimte, bijzondere lokalen, materialen,...).

Bespreek met de je mentor/directie de wederzijdse verwachtingen van de school (Wat verwacht de stageschool/ wat verwacht de hogeschool/ wat hoop jij te leren?) .

Thema-uitwerking: verwachtingen bij de themamap

De uitwerking van het thema bevindt zich in een aparte themamap. Deze map is eerder een 'doorloop' van het thema en zal dus afwijken van het format van de lesvoorbereidingen dat gebruikt wordt in de stagemap.

- **Beginsituatie** van de kinderen in functie van het thema
- **Brainstorm** op eigen niveau (geraadpleegde bronnen hierbij noteren)
- **Brainstorm** met de kinderen. Beschrijf hierbij de brainstormtechniek die je gebruikt en het resultaat hiervan.
- **Doorloop van het hele thema** (vormgeving is vrij maar alles wat hieronder staat moet aanwezig zijn) met daarin:
 - een korte omschrijving van wat je hoopt dat de leerlingen begrepen hebben/inzien nadat ze het thema doorlopen hebben (understanding/inzichten/ betekenisvolheid).
 - geselecteerde leerplandoelen en leergebiedoverschrijdende eindtermen per themablok (let op: werken aan minstens 2 leergebiedoverschrijdende eindtermen over het hele thema)
 - zelfgeformuleerde doelen per themablok
 - omschrijving van de rode draad op kindermaat
 - analyse van de leerinhoud (wat): verdieping per themablok: uitgeschreven leerinhouden
 - bronnen
 - werkvormen
 - een themabundel voor de kinderen
 - proces- en productevaluatie: hoe werd het thema met de kinderen geëvalueerd én wat waren daarvan de resultaten? (dit deel wordt na de stage verder aangevuld)
- **Foto's** van het thema in de klas (sfeer, activiteiten,...)
- **Reflectie** op het thema aan de hand van een zelfgekozen reflectiemethodiek

Bijlage 1: kijkwijzer tweede opleidingsfase

Hieronder vind je de criteria waaraan we stages in de tweede opleidingsfase toetsen. Ze werden gegroepeerd in 6 rubrieken: lesvoorbereiding, lesrealisatie, thema en differentiatie, scheppen van een positief klasklimaat, attitudes en taalvaardigheid. Elke rubriek is een noodzakelijk onderdeel van de onderwijspraktijk. De student moet dan ook bewijzen dat hij/zij aan het einde van het academiejaar voor elke rubriek kan aantonen dat hij/zij gegroeid is en de breekpunten realiseert in de praktijk.

LESVOORBEREIDING
Aansluiten bij hetgeen de kinderen reeds kennen en kunnen (beginsituatie op onderwijs- en ervaringsniveau).
Correcte leerinhouden selecteren en ordenen.
Kritisch omgaan met handleidingen, voorbereidingen en werkbladen. Meerdere bronnen raadplegen.
Inhouden geleidelijk/stapsgewijs opbouwen.
Doelgericht werken.
Toepassen van vakdidactiek.
Selecteren van gepaste en gevarieerde didactische werkvormen.
De organisatie van didactische werkvormen grondig voorbereiden.
Selecteren van gepast en gevarieerd didactisch materiaal.
Uitwerken van een ondersteunend bordschema.
Inschatten van een realistisch tijdsplan (timing).
Probleemgericht, ervaringsgericht en interactief werken.
Leerstof in een groter geheel kunnen plaatsen (thematisch werken)
Aansluiten bij de leefwereld
Zelfontdekkend leren
Activerend leren
Zelfgestuurd leren
Leerlingeninitiatief bevorderen
Zoeken naar didactisch zinvolle mogelijkheden om ICT te integreren.

LESREALISATIE
Leerinhouden beheersen.
Leerinhouden kunnen overbrengen.
Gerichte vragen stellen en opdrachten geven.
Gericht zijn op het bereiken van de doelen.
Aansluiten bij de leefwereld van kinderen.
Oog hebben voor het leren van de kinderen.
Zich bewegen tussen de kinderen met als doel kinderen te observeren.
Activiteiten vlot organiseren: instructies en opdrachten geven, afspraken maken.
Didactisch materiaal doelgericht en efficiënt hanteren.
Gepast lestempo aanhouden.
Bordschema's gaandeweg (samen met kinderen) uitwerken.
Het stimuleren van zelfontdekkend leren, activerend leren, zelfgestuurd leren, leerlingeninitiatief.
Controleren van het al dan niet bereiken van de doelen: evaluatiemoment inlassen (individuele of klassikale verbetering, werkboeken/schriften nakijken, ...).

ZORG

Breed observeren

Kinderen zelfstandig en zelfgestuurd aan het werk kunnen zetten.

Zinvol differentiëren (2de semester)

Fouten van kinderen analyseren (2de semester)

EEN OPVOEDENDE RELATIE/HET SCHEPPEN VAN EEN POSITIEF KLASKLIMAAT

Warm en authentiek (= echt) contact maken met kinderen, zowel met alle kinderen individueel als met de groep.

Kinderen positief bevestigen, aanmoedigen en waarderen.

Enthousiast voor de klas staan (lichaamshouding, verbale expressie, ...).

Grenzen aangeven en consequent bewaken.

Actief luisteren naar kinderen.

Contact tussen kinderen stimuleren; het elkaar helpen/van elkaar leren stimuleren.

ATTITUDES

Volledig en tijdig voorbereid zijn (én map ter inzage in de klas).

Op tijd op school zijn.

Zich gepast gedragen op de stageschool (leefregels school naleven).

Willen bijleren via reflectie (leerbereidheid).

Afspraken vanuit de hogeschool en de stageschool naleven.

Verantwoordelijkheid opnemen buiten de lessen (bv. verbeterwerk opnemen, de rij ophalen, ...).

Bereid zijn om aan co-teaching te doen (met de medestudent/mentor).

TAALCOMPETENTIES

Mondelinge taalcompetenties (verbale en non-verbale expressie, correct en aangepast aan het niveau van de kinderen, vlotte instructies en goede vraagstelling).

Schriftelijke taalcompetenties (correct en aangepast aan het niveau van de kinderen).

Taalontwikkeland lesgeven.

Bijlage 2: geziene inhoud en binnen de opleiding

WO

Inhouden worden binnen het thema uitgewerkt, en zoveel mogelijk vak- en domeinoverschrijdend aangeboden.

Muzische vorming

Verwachting in de stage:

In de themablokken worden ook de uren muzische vorming verwerkt. Werken binnen de 5 domeinen muzische vorming (beeld, muziek, bewegingsexpressie, drama en media) is mogelijk. De student heeft echter de didactiek van bewegingsexpressie en media nog niet (helemaal) gezien. De student kan geïntegreerde lessen maken (met andere leerdomeinen of muzische leerdomeinen onderling), we verwachten van een muzisch deel dat er wel een muzische opbouw wordt gevolgd.

Na de stage:

Voor muzische vorming geef je de voorbereiding (en bijhorende materialen) af van 1 themablok waarin een duidelijk stuk muzische vorming werd opgenomen. Onder een 'duidelijk stuk muzische vorming' verstaan we dat binnen je themablok je muzische vorming ten minste een half uur in beslag nam (dus geen tussendoortje, geen opdracht in een hoekenwerk), met een duidelijk muzische opbouw.

Logischerwijze zal je muzische vorming gecombineerd zijn met andere leergebieden, maar kan ook één enkel muzisch domein omvatten of een combinatie van verschillende muzische domeinen.

Een aparte muzische les afgeven (buiten je themablokken) mag ook.

Voor Muziek geef je **nu of in mei** een lesvoorbereiding af waarin muziek het belangrijkste deel vormt. Dit kan de "aparte muzische les" zijn (zie eerder) of een themablok waarin muziek minstens een half uur in beslag nam. Na de evaluatie kan je gevraagd worden om in mei een tweede muziekles af te geven. Zo krijg je de kans om je vorderingen aan te tonen.

Frans

De vakdidactiek start in het 2^e semester. De student geeft daarom in principe nog geen lessen Frans. Als Frans toch aan bod zou komen, dan kan/mag de student deze les(sen) beoordelingsvrij geven en begeleiding vragen bij de vaklector Frans.

Bewegingsopvoeding

De lessen bewegingsopvoeding (zaalles en/of zwemles) die tijdens de stage op het programma staan, worden door de student gegeven.

De mentor houdt bij de keuze van leerinhouden en -activiteiten rekening met het feit dat onze studenten geen specifieke opleiding tot leerkracht bewegingsopvoeding volgen.

De mentor bewegingsopvoeding vult per bewegingsles het specifiek evaluatieverslag in. Dit document wordt voorzien door de student vanuit de hogeschool en dient als reflectie (leerkans) voor de student.

Godsdienst

Thema's die bij voorkeur aan bod komen:

Studenten zullen voor het vak godsdienst - waar mogelijk proberen - aansluiten bij het thema (1 van de 2 thema's door de hogeschool opgelegd en gekozen door de leerlingen uit de stageklas). Zij zullen proberen om vanuit het thema verbanden te leggen met wat zinvol is in het levensbeschouwelijk leren van kinderen. Studenten zullen daarin begeleid worden op de hogeschool maar dit zelf concreet uitwerken in functie van de klas waarin stage gelopen wordt. Ook voor de studenten ligt de nadruk op het leren door ervaring.

Vakinhoudelijke beperkingen:

Onder geen enkel beding zullen studenten (een) les(sen) uitwerken over rouw, verlies en/of dood (dit is specifieke leerinhoud voor het 3de opleidingsjaar. Daarnaast is het uitwerken van een Bijbelverhaal en de daarbij horende didactiek expliciet voorbehouden aan de stage mei. Mogelijk zullen studenten tijdens deze stage eerste stappen zetten om een Bijbelverhaal te betrekken maar de klemtoon om hiermee aan de slag te gaan ligt in de stage mei.

Vakspecifieke criteria te bereiken na de stage 2de, 3de of 4de leerjaar:

Criteria hanteren om een ervaringsbetrokken les godsdienst op te bouwen i.f.v. het levensbeschouwelijk leren van kinderen aansluitend - indien mogelijk - bij een (vanuit de hogeschool opgelegd) thema en hier zowel inhoudelijk als didactisch op kunnen reflecteren in functie van het eigen leerproces.

Nederlands

Thema's en lessen die in de praktijk zeker aan bod moeten komen:

- selecteren van taalmateriaal dat het schoolboek overstijgt (zie ook evaluatiecriteria);
- gevarieerde werkvormen uitproberen waarbij kinderen centraal staan (zie ook evaluatiecriteria);
- sommige taallessen moeten in het thema ingewerkt worden (keuze);
- in het eerste jaar hebben de studenten basislessen taal leren maken in de volgende gebieden: begrijpend lezen, spreken, begrijpend luisteren, taalbeschouwing en spelling. Al deze lessen mogen opnieuw aan bod komen (al dan niet in het thema ingewerkt);
- nieuw voor het tweede jaar is het begeleiden van een schrijfles: dat is voor deze stage VERPLICHT voor alle studenten. De schrijfles MOET vanuit het thema vertrekken en behelst dus het bedenken van een zinvolle, functionele schrijfcontext, daarna het begeleiden van de concrete leerinhouden schrijven (opstellen schrijfkaart) en tenslotte het begeleiden van het schrijfproces bij de leerlingen.

Vakinhoudelijke beperkingen:

Geen.

Vakspecifieke stagecriteria te bereiken na de stage 2de, 3de of 4de leerjaar:

Studenten kunnen een voldoende krachtige taalleeromgeving ontwikkelen. Dat wil zeggen dat ze taallessen en taalopdrachten ontwerpen die

- op alle vlakken voldoen aan de eindtermen en de vigerende leerplannen (lessen uit schoolboeken beantwoorden niet noodzakelijk aan deze eis);
- probleemgericht en normaalfunctioneel zijn;
- gericht zijn op het verwerven van taalstrategieën;
- uitgaan van betekenisvol en zo authentiek mogelijk materiaal;
- uitgewerkt zijn vanuit een bredere context : vakoverschrijdend, thematisch (niet voor alle lessen nodig)

Wiskunde

Vakinhoudelijke beperkingen:

studenten geven enkel les over onderwerpen uit de volgende leerdomeinen

- meetkunde (vormleer en ruimtelijke oriëntatie);
- meten en metend rekenen (behalve snelheid en dichtheid);
- bewerkingen: tafels en cijferen.

Studenten werden nog niet onderwezen over didactische aanpak van lessen over getallen, noch over bewerkingen (met uitzondering van tafels en cijferen), noch over het oplossen van problemen. Vandaar de opgelegde beperking.

Vakinhoudelijke criteria:

Wiskundelessen moeten aansluiten bij de voorkennis en de leefwereld van de kinderen.

Probleemstellende, inzichtelijke en doelgerichte instructie, gevolgd door voldoende oefenkansen voor elk kind.